

TRYGGHETSPROGRAM

HÖÖRS KOMMUN

REMISSUTGÅVA

2013-12-02

Höors
kommun

TYRÉNS

Beställare: Kommunstyrelsen via Rolf Carlsson, Höörs kommun

Konsult: Tyréns AB

Uppdragsansvarig: Emma Holgersson

Teknikansvarig Trygghetsprogram: Susanne Klint

Granskare: Sophia Christianson

Arbetsgrupp: Johan Lavesson, Göran Axberg, Yvonne Hagström, Clas Paulsson, Gunilla Brantberger, Cecilia Hagström, Leif Henriksson, Ellinor Dahlgren, Lars-Olof Andersson, Bo Johansson, Annagreta Reinholdz, Ann-Karin Nilsgart, Susanne Löfström från Höörs kommun, Mikael Nykänen från Polisen, Sten Björk och Joakim Ilmrud från Räddningstjänsten samt Emma Holgersson, Susanne Klint och Karolina Andersson från Tyréns AB.

Arbetet har utförts under våren 2013.

Höörs kommuns diarienummer: KS 303/12-00

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. OM TRYGGHETSPROGRAMMET	1
Hörs trafikplan.....	1
Varför ett Trygghets-.....	1
program?.....	1
2. UTGÅNGSPUNKTER.....	3
Utgångspunkter för trafikplanen som helhet.....	3
Utgångspunkter för trygghetsprogrammet	4
3. MÅL.....	5
Nationella mål.....	5
Kommunala mål.....	5
4. TRYGGHET I PLANERINGEN	7
Varför ska man satsa på trygghet?.....	7
Planering och övergripande stadsstruktur	7
Råd för en tryggare miljö.....	9
Medborgardialog - olika	10
metoder	10
5. NULÄGE.....	12
Hur arbetar man idag med trygghetsfrågan?	12
6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER	14
Trygghetsstrategi (TP1).....	14
Policy och riktlinjer (TP2).....	14
Checklistor (TP3)	14
Belysningsprogram och program för skötsel och underhåll (TP4)	14
Medborgardialog (TP5)	14
Utvärdering och	15
uppföljning (TP6)	15
Samarbete och samråd (TP7)	15
Åtgärdssammanställning.....	16
7. UPPFÖLJNING	17

1. OM TRYGGHETSPROGRAMMET

HÖÖRS TRAFIKPLAN

Trygghetsprogrammet är ett av fyra planer/program som tagits fram under våren 2013. De övriga planerna/programmen är Kollektivtrafikprogram, Trafikmiljöprogram samt Parkeringsplan (se översta rutan i illustrationen till höger). Under hösten 2012 togs åtta andra planer/program fram: Cykelplan, Hastighetsplan, Trafiksäkerhetsprogram, Gång- och tillgänglighetsplan, Program för mobility management (främja hållbara resor genom beteendepåverkan), Gestaltningssprogram, Vägvisningsplan samt Bullersaneringsplan (se nedersta rutan i illustrationen till höger).

Ledstjärnan i arbetet med trafikplanen har varit att skapa ett hållbart trafiksystem i Höörs kommun. Arbetet har delats in i tre steg: Förstå, Pröva och Utveckla. Förstå innebar att konsulten skapade en djup förståelse för beställarens behov. I steget Pröva togs en idé fram. Idén testades sedan gentemot förhållandena på plats, bearbetades vidare och diskuterades med beställaren. I det sista steget, Utveckla, utvecklades idén, och stämades av mot beställaren innan den formades till ett förslag.

Arbetet med att ta fram trafikplanen har bedrivits i ett nära samarbete mellan konsulten och Höörs kommun. Arbetsgruppen har bestått av berörda kommunala tjänstemän och representanter från konsulten, Räddningstjänsten och Polisen. Under hösten 2012 deltog Tekniska nämndens presidium samt representanter från Skånetrafiken och Trafikverket i arbetsgruppen och våren 2013 deltog representanter från kommunstyrelsen i arbetsgruppen.

VARFÖR ETT TRYGGHETS-PROGRAM?

En viktig del i planeringen och utvecklingen av ett hållbart samhälle är de sociala aspekterna såsom trygghet, säkerhet, jämställdhet och tillgänglighet. Upplevelsen av trygghet i det offentliga rummet har de senaste åren hamnat allt mer i fokus. Trots att samhället har blivit allt mer säkert att leva i med exempelvis färre dödsolyckor i trafiken, har känslan av att vara otrygg ökat. Frågan är viktig att lyfta fram och det krävs en strategi och en organisation som möjliggör att frågan tidigt kan integreras i stadsutvecklingsprocessen. På så sätt kan både planeringen och utformningen påverkas i en riktning som främjar den sociala utvecklingen vilket är en förutsättning för ett robust och hållbart samhälle.

HÖÖRS TRAFIKPLAN

KOLLEKTIVTRAFIK-PROGRAM

PARKERINGSPLAN

TRAFIKMILJÖ-PROGRAM

TRYGGHETS-PROGRAM

CYKELPLAN

HASTIGHETSPLAN

TRAFIKSÄKERHETS-PROGRAM

GÅNG- OCH TILLGÄNGLIGHETSPLAN

PROGRAM FÖR MOBILITY MANAGEMENT

GESTALTNINGSS-PROGRAM

VÄGVISNINGSPPLAN

BULLERSANERINGS-PLAN

Syftet med trygghetsprogrammet är att:

- ge uppslag för tänkbara strategier till kommunens fortsatta trygghetsarbete
- ge förslag till åtgärder och arbetsmetoder för det fortsatta trygghetsarbetet
- vara ett redskap och fungera som stöd i det dagliga arbetet avseende generella råd för trygga miljöer

Trygghetsprogrammets mål är att:

- öka den upplevda tryggheten i den offentliga miljön

största allmänhet ökar och till att ämnet får en självklar plats i den övergripande stadsplaneringsprocessen.

OMFATTNING

Trygghetsprogrammet omfattar generella råd till att skapa trygga miljöer i den offentliga miljön samt metoder för ett uppnå ett effektivt medborgardeltagande i planeringsprocessen.

TIDSPERSPEKTIVET

Trygghetsprogrammet är övergripande och har av den anledningen inte någon tydlig tidsplan. Arbetet är istället tänkt att utföras kontinuerligt som en del i kommunens planeringsarbete.

HUR SKA PROGRAMMET ANVÄNDAS?

Trygghetsprogrammet vänder sig främst till politiker och tjänstemän som arbetar med planerings-, utformnings- och driftsfrågor i kommunen. Programmet är att betrakta som ett underlag till ett långsiktigt arbete avseende trygghetsfrågor i den fysiska utemiljön, med bland annat vägledning om åtgärder, planeringsstrategier och arbetsmetoder för en ökad medborgardialog.

Programmet är också tänkt att fungera som en informationskälla till kommuninvånarna om hur kommunen tänker/planerar att arbeta för en ökad trygghet i den offentliga miljön.

I förlängningen är förhoppningen att programmet ska leda till att statusen och intresset för trygghetsfrågor i

2. UTGÅNGSPUNKTER

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TRAFIKPLANEN SOM HELHET

En **Trafikstrategi** för Höörs kommun togs fram 2011 och antogs i juni 2012 (KF 2012-06-13 § 59). Strategin innehåller nio olika inriktningar, där varje inriktning innehåller ett antal frågeställningar. För att uppnå ett hållbart resande anges nedanstående inriktningar för trafiksystemet.

- Stärk kommunens identitet!
- Fler gående och cyklande!
- Tydligare trafiksystem!
- Stärk förutsättningarna för kollektivtrafiken!
- Minskad miljöpåverkan!
- Tryggt, säkert och tillgängligt trafiksystem!
- Öka samverkan!
- Effektiv parkering!
- Förbättrat trafikbeteende!

Översiktsplanen 2012 (pågående arbete - ej antagen) är ett av kommunens viktigaste strategiska dokument och visar kommunens syn på bland annat den framtida bebyggelseutvecklingen, infrastruktursatsningar och skydd av värdefulla områden. Översiktsplanen ska ge förutsättningar att skapa ett mer miljöanpassat och trafiksäkert transportsystem i kommunen och regionen, samt öka tillgängligheten till tåg och bussförbindelser för kommunens befolkning. I planen presenteras ett antal ställningstaganden kopplade till kommunikationer.

Visionen för Höörs kommun är framtagen av kommunfullmäktige och beskriver hur kommunen vill att Höörs kommun ska vara och uppfattas år 2025. Visionen är utgångspunkten för all verksamhetsplanering och konkretiseras genom sex strategier och 13 långsiktiga mål (inriktningsmål). Utifrån visionen, strategierna och de långsiktiga målen har respektive nämnd tagit fram effektmål.

Allmänheten har under hösten 2012 då de första åtta planerna/programmen togs fram, kunnat tycka till i frågor som rör trafik och arbetet med trafikplanen, och möten har hållits med allmänheten (12-08-21 och 12-10-11). Dessutom har ett tiotal ärenden kring trafikfrågor inkommit till Tekniska nämnden. Inkomna synpunkter och ärenden har varit utgångspunkter i arbetet med alla de tolv planerna/programmen som ingår i trafikplanen.

UTGÅNGSPUNKTER FÖR TRYGGHETSPROGRAMMET

Varje inriktning (delstrategi) som presenteras i Trafikstrategin anger frågor att arbeta vidare med. I vissa fall går inriktningarna in i varandra och då krävs samverkan med andra inriktningar för att nå "måluppfyllelse".

En av Trafikstrategins nio inriktningar är "Tryggt, säkert och tillgängligt trafiksystem!". Under denna rubrik i trafikstrategin pekas följande frågor ut som ska behandlas i det fortsatta arbetet:

- Förbättra tillgängligheten till viktiga målpunkter
- Åtgärda otrygga miljöer
- Underlätta för äldre och funktionshindrade att röra sig i den offentliga miljön
- Arbeta särskilt med barnens trafikmiljöer

Trygghetsprogrammet fokuserar på punkt två på ett övergripande plan. Övriga punkter har dock en tydlig koppling till upplevelsen av trygghet i största allmänhet, vilket innebär att med insatser/åtgärder, som syftar till att öka tryggheten, förbättras också förutsättningarna för de övriga punkterna.

Punkt fyra, *Arbeta särskilt med barnens trafikmiljöer*, berörs också i programmet. Längre fram i programmet presenteras ett förslag till metod på hur man kan skapa en bra medborgardialog riktad mot skolbarn.

Punkterna ett och tre behandlas mer ingående i Cykelplanen, Gång- och tillgänglighetsplanen och Vägvisningsplanen.

Trygghetsprogrammet föreslås att i huvudsak följa samma upplägg som övriga planer inom Trafikplanen. Trygghetsprogrammet skiljer sig dock från övriga program genom att hålla en mer övergripande och generell nivå med uppslag till olika arbetsmetoder, dess för- och nackdelar samt vara rådgivande och presentera principer för ett arbetet mot en tryggare miljö.

3. MÅL

NATIONELLA MÅL

Det övergripande nationella målet för folkhälsa är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Utemiljön och människors möjligheter att tillgodogöra sig denna är viktig i folkhälsoarbetet. Riksdagen fastställde år 2003 mål för folkhälsan som därefter har följts upp av en proposition 2007/08.

KOMMUNALA MÅL

Översiktsplanen

I Översiktsplanen 2012 (pågående arbete - ej antagen) anges ett antal utvecklingsstrategier som ska vara vägledning vid fortsatt planläggning och övrigt utvecklingsarbete i kommunen. Trygghetsarbetet utgör en viktig del i samtliga punkter nedan.

- Det övergripande målet att göra Höör än mer attraktiv som boendekommun, förutsätter att det erbjuds bra bostäder i attraktiva, trivsamma och välordnade områden.
- Bostadsområdena ska utformas så att de främjar och ger förutsättningar för god folkhälsa, tillgänglighet, sociala nätverk, trygghet och inflytande.
- Mark- och planberedskapen ska möjliggöra en jämn och planerad expansion för kommunen. Det ska finnas möjlighet till samtidig utbyggnad i några olika typer av områden så att variation vad gäller bostäder och miljöer kan erbjudas.
- Vid planering av bostadsområden ska stort avseende fästas vid möjlighet till naturnära boende, god arkitektonisk utformning, sociala aspekter, service, rekreation.
- Ny bostadsbebyggelse ska vara differentierad och kunna tillgodose olika önskemål om upplåtelseformer, hustyper, lägenhetsstorlek och ekonomisk insats.
- Fler offentliga platser skapas för möten mellan olika grupper av människor.
- Lokaler och anläggningar för kultur, föreningsliv och idrott ska placeras så att de lätt kan nås med kollektivtrafik.

Visionen

Visionen är en långsiktig målbild i Höörs utvecklingsarbete och ska verka som en inspirationskälla för samtliga verksamheter inom kommunen. Utifrån visionen har kommunfullmäktige antagit 13 långsiktiga mål (inriktningsmål) och nämnderna har tagit fram effektmål.

Av inriktningsmålen bedöms nedanstående beröra Trygghetsprogrammet:

- Vi ska ha medborgardialog för att skapa delaktighet och ge medborgarna möjlighet att påverka och ta ansvar.
- Våra utemiljöer ska vara attraktiva. Naturen ska upplevas som tillgänglig och våra gatu- och parkmiljöer ska vara tillgängliga, välskötta och säkra.
- Trafiksystemet ska vara tillgängligt och utvecklas för människa och miljö, så att resan fungerar hela vägen.
- Vi ska planera och agera för ett bra boende för alla.
- Vi ska ge kommunal service med god kvalitet som tillgodoser medborgarnas behov.
- Vi ska arbeta systematiskt för att minska den kommunala verksamhetens negativa miljöpåverkan och medverka till att hela samhället minskar sin negativa miljöpåverkan.
- Höörs kommun ska vara välkänt och förknippas med positiva känslor, tankar, och upplevelser.
- Vi ska gynna besöksnäringen och samverka för att skapa aktiviteter och arrangemang.
- Höörs kommun ska ha en god ekonomisk hushållning.

Flera av effektmålen är direkt kopplade till Trygghetsprogrammet:

- Att till december 2014 öka medborgarnas upplevelse av delaktighet och möjlighet att påverka och ta ansvar.
- Att till december 2014 öka medborgarnas upplevelse av bra boende genom att i vår fysiska planering möjliggöra för boende i attraktiva områden.

- Vi ska påverka samhällsplaneringen för äldre och för människor med fysiska och psykiska funktionsnedsättningar samt för ungdomar och andra med låg inkomst.
- Vår utemiljö ska skötas effektivt och vi ska ha kunskap om vad det kostar att sköta våra parkytor som helhet men också fördelat på olika typer av vegetationsområden.
- Tätortsnära natur, spontanidrottsplatser, skatepark, kulturella och aktiva mötesplatser

4. TRYGGHET I PLANERINGEN

VARFÖR SKA MAN SATSA PÅ TRYGGHET?

Begreppsdefinition

Det finns många faktorer som påverkar hur vi känner oss när vi vistas i den offentliga miljön. Kön och ålder är det vi oftast relaterar till, men det finns fler faktorer som spelar in. Exempelvis kan var man bor och socioekonomiska aspekter vara direkt avgörande för vad vi känner. Vad som förmedlas i media har också en stor påverkan på den enskilde och påverkar hur vi uppfattar och känner oss i den fysiska miljön.

Den faktiska otryggheten och den upplevda otryggheten är inte alltid samma sak. Detta program utgår från den upplevda otryggheten, eftersom det är det upplevda som avspeglas i vårt beteende och som påverkar vårt liv. Många påverkas dagligen i sina beslut på grund av upplevelsen av otrygghet. Det kan vara specifika platser som undviks, aktiviteter som utesluts eller en begränsning av när på dygnet man rör sig på vissa platser eller utmed vissa stråk. Programmet berör endast den offentliga miljön utomhus.

Planeringsprocessen

I översiktsplanen läggs grunden för den övergripande stadsstrukturen och dess utveckling. I detaljplanen sker en fördjupning och ett tydliggörande utifrån mål och förutsättningar. Exempelvis lyfts vikten av trygghet fram, bevakas och regleras, för ett framtida genomförande. I projekteringsskedet sker detaljutformningen som präglar hur platsen kommer att upplevas.

Vikten av att trygghetsfrågan ska finnas med i samtliga skeden, genom hela planeringsprocessen, är avgörande för att skapa välfungerande, trygga och säkra miljöer.

PLANERING OCH ÖVERGRIPANDE STADSSTRUKTUR

Tillgänglig, Befolkad, Balanserad

I den offentliga miljön eftersträvas tillgänglighet för alla. Platser ska vara möjliga att ta sig till, oavsett funktionsnedsättning, samt vara platser som man vill besöka/ta sig till (platser som är attraktiva och inbjudande).

För upplevelsen av trygghet är det för individen avgörande att andra människor finns runt omkring. Detta varierar såklart beroende på tidpunkt på dygnet. I den övergripande stadsplaneringen eftersträvas en balans mellan

den trygga, den trivsamma och den spännande staden, vilket i det här avseendet kan låta motsägelsefullt. En spännande miljö väcker nyfikenhet och är betydelsefull för att en plats ska upplevas attraktiv. Balansgången kan vara svår. I planeringen gäller det därför att skapa både befolkade platser och avskilda (men trygga platser). Det kan handla om att identifiera vilka stråk som ska fungera som nattstråk och lägga extra kraft på utformning av dessa. Övriga stråk erbjuder alternativa rörelsestråk för de som vill nyttja dessa i stället.

Genom god planering och identifiering av rörelser och målpunkter, kan kommunen möjliggöra etablering för olika verksamheter och aktiviteter utefter strategiskt utpekade stråk och få dessa mer befolkade. Ett stråks sträckning eller placering i förhållande till exempelvis bebyggelse är ett annat exempel på avgörande ställningstaganden som ofta sker tidigt i planeringsprocessen och kan vara avgörande för hur användarvänligt det blir i sitt färdiga skick. En placering i anslutning till en befolkad yta är att föredra jämfört med ett mer gent stråk som kanske innebär en skymd eller öde sträckning och riskerar därmed bli begränsande för många.

En nedskräpad plats, med klotter och vandalism uppfattas brista i omsorg och ger en känsla av att platsen är övergiven. Platser som är folktomma, dåligt belysta, trånga, avskärmade, stökiga eller skräpiga är platser som de flesta människor känner visst obehag för att vistas vid. I planeringen är det därför viktigt att se till att den här typen av fysiska rum inte uppstår.

Skötsel, underhåll och hur en plats kommer att utvecklas samt upplevas över tid, är frågor som är viktiga att ha med i planeringsprocessen. För att uppnå ett bra och önskvärt resultat är det viktigt att frågorna uppmärksammas tidigt i planeringsprocessen och följs upp genom samtliga skeden. En dålig struktur blir inte funktionell eller attraktiv för att genomförandet sker med vackra och exklusiva material. Likaså kan det vara svårt att få en väl genomtänkt struktur att bli inbjudande och trivsam efter en dålig projektering och ett bristfälligt underhåll.

Trafik och otrygghet

Trafiken är en av de stora anledningarna till att människor känner sig otrygga i det offentliga rummet. Konsekvenserna blir negativa då valet hellre blir att färdas med bil, än att gå eller cykla. Detta medför färre människor som befolkar stadsrummet. Resultatet blir som en snöbollseffekt med ytterligare fler som väljer andra alternativ än att gå eller cykla. Att få människor

att vistas i stadsrummet bygger på att det finns andra människor där.

Det är viktigt att i ett tidigt skede vara medveten om hur planeringen och utformningen påverkar vårt beteende och vilka konsekvenser detta medför. Det krävs en medvetenhet och prioritering i strävan av att skapa trivsamma gång- och cykelstråk och trafiksäkra huvudgator. God skötsel och underhåll är en förutsättning för fungerande rörelsestråk, exempelvis markbeläggning, snöröjning/sandning/saltning, placering av papperskorgar osv, men även att upprätthålla god sikt och bra belysning. Framför allt områden kring skolor och andra anläggningar för barn och ungdomar är platser som bör prioriteras.

Busshållplatser, parkeringsanläggningar samt gång- och cykeltunnlar är områden som generellt sätt är starkt förknippade med otrygghetsupplevelser och platser som kräver extra omsorg i att skapa en fungerande stadsstruktur. Stråk utmed slutna fasader och platser med bristande eller helt avsaknad av belysning har också en stor inverkan på hur vi upplever det fysiska rummet, framför allt under dygnets mörka timmar. Nedan beskrivs viktiga aspekter att tänka på vid planeringen av ett antal miljöer.

Busshållplats

Kollektivtrafiksystemet bygger på välfungerande hållplatser och påverkas mycket av hur hållplatserna upplevs. Placering och utformning spelar stor roll för upplevelsen av trygghet och säkerhet. Även skötsel och underhåll är viktigt för platsen.

Viktigt är att placeringen är nära målpunkten och att platsen är utformad så att den är tillgänglig för alla. Sikten ska vara bra både mot och från hållplatsen och belysningen tillfredsställande både i och kring läget. Buskage i nära anslutning som kan upplevas mörk och skrämmande ska undvikas. Utöver detta bör det finnas säkra passager till och från hållplatsen samt cykelställ i dess närhet.

Parkeringsanläggning

Parkeringsanläggningar är platser som ofta upplevs stora och öde och därav otrygga. Parkeringsanläggningar ska inte ligga undanskymda eller i miljöer som upplevs slutna. En parkering bör placeras i nära anslutning till där människor rör sig, t ex i anslutning till en större väg. Anläggningen bör utformas så att genomsikten är god. Belysningen är viktig och avgörande för hur trygg man känner sig. Gröna inslag är

alltid positivt men buskage som kan påverka sikten bör undvikas. Träd, placerade utan att påverka genomsikten, är att föredra.

Gång- och cykeltunnel

Gång- och cykeltunnlar ska skydda oss och öka trafiksäkerheten vid starkt trafikerade gator. Dock är det inte ovanligt att utformningen upplevs så negativ, i värsta fall skrämmande, att gång- och cykeltrafikanter väljer att istället utsätta sig för den hårt trafikerade gatan. Detta medför en ökad olycksrisk då miljön inte är utformad för detta och bilisten inte förberedd på detta möte.

Sikten och belysningen är direkt avgörande för hur en gång- och cykeltunnel upplevs och påverkar trygghetsupplevelsen starkt. Tunnelns bredd, höjd och längd har också stor betydelse, liksom materialval, kulörval samt anslutande vegetation.

Slutna fasader

En byggnad som är sluten, dvs saknar fönster och entrédörrar, har ett helt annat uttryck än en byggnad där detta finns. En byggnad med fönster och dörrar skapar en känsla av trygghet då möjligheten att se och bli sedd finns samt vetskapen om att människor tar sig till och från byggnaden via dörrarna. Byggnader med exempelvis garageutrymme i bottenplan utformas ofta med en sluten fasad. Butikslokalers skyltfönster som efter stängning sluts med heltäckande jalousier eller skyltfönster som försetts med heltäckande klisterfilm får samma fasaduttryck, dvs mörk och sluten, och kan jämföras med en mur.

Fasadutformningen kan delvis styras i detaljplanen. Jalousier och på annat sätt täckande skyltfönster är viktigt att uppmärksamma vid bygglovsgivning. Generella riktlinjer bör utformas så en tydlighet till allmänheten/näringsidkare ges om vad som ska eftersträvas i utformningen av stadsmiljön.

Mörka miljöer

Där människor rör sig och befinner sig ska en tillfredsställande belysning finnas. Beslysningsen ska anpassas till ändamålet och platsens brukare. Exempelvis ska punktbelysning undvikas som riskerar att bli bländande då det är lika viktigt att kunna se, som att bli sedd. Gång- och cykeltunnlar, portar och trånga passager är platser som ofta har en kraftfull belysning på en begränsad yta och kan bli bländande och påverka sikten bortom ljuskäglan. Efterstävansvärt är att ta fram ett belysningsprogram med belysningsstrategier som ger ett stöd i planeringsprocessen.

RÅD FÖR EN TRYGGARE MILJÖ

Det finns vissa generella råd att följa som har stor påverkan på vår upplevelse av att vistas i stadens rum. Nedan presenteras ett antal råd som gemensamt kännetecknar trygga miljöer. Varje del presenteras med en sammanfattande text för att ge en förklaring till vad som menas.

Ytterligare stöd för hur miljöer bör utformas för att skapa trygga miljöer fås i övriga planer och program inom Trafikplanen. I framför allt Cykelplanen, Gång- och tillgänglighetsplanen, Trafiksäkerhetsprogrammet, Gestaltungsprogrammet, Vägvisningsplanen, Parkeringsplanen och Kollektivtrafikprogrammet, finns mycket stöd att hämta.

Punkterna delas in i Struktur och Utformning. Punkterna under Struktur är viktiga att ha med i de tidiga planeringsskedena. Det är här den grova gestaltningen sker, exempelvis vid planeringen av ett nytt område. (Hur kommer man dit? Var placeras gång- och cykelvägar? Ska det vara planskilt? Kan vi placera någon målpunkt utmed stäckningen?) Punkterna under rubriken Utformning ska också vara med i de tidiga skedena. Dessa punkter är även viktiga som kontinuerliga uppföljningspunkter i exempelvis befintliga miljöer då mycket handlar och skötsel och underhåll.

Struktur

Överblickbarhet/siktstråk

Överblickbarhet och siktstråk har med platsens utformning att göra och påverkar om platsen är lätt att överblicka och vilka möjligheter som finns att se i en förlängd siktlinje. Skymda platser som innebär att någon kan gömma sig bör undvikas i möjligaste mån då detta påverkar upplevelsen av trygghet. Entréer till platser och hus bör vara väl synliga på avstånd.

Synlighet - att se och bli sedd

Synlighet innebär att platsen man befinner sig på bör vara väl synlig från flera håll och att andra kan ha överblick över platsen. Entréer, hissar, trappor, passager, hållplatser och parkeringsplatser är platser som bör vara väl synliga och ha tydliga visuella samband till omgivningen. Exempelvis bör slutna fasader undvikas, även jalusier och täckta butiksfönster, då slutenheten påverkar upplevelsen av en trygg miljö.

Orienterbarhet - tydlig struktur, vägvisning

Det ska vara lätt att hitta vägen dit man ska. Gång- och cykelvägar måste vara tydligt organiserade och skyltade. Landmärken och målpunkter i stadsrummet är effektiva för att öka orienterbarheten. Återvändsgränder och ologiska stadsrum/strukturer som är svåra att hitta i bör undvikas.

Tillgänglighet

Tillgänglighet innebär att det ska vara enkelt att ta sig till och från en målpunkt utan att behöva känna rädsla eller otrygghet. Man ska kunna nå en plats utan att behöva göra omvägar som ett resultat av att man vill undvika något som upplevs som negativt i stadsrummet. Hållplatser eller parkeringsplatser bör placeras i anslutning till målpunkter.

Utformning

Skötsel/underhåll

Det finns ett tydligt samband mellan skräpiga, misskötta miljöer och otrygghet. Ett område som saknar underhåll signalerar att ingen bryr sig eller är ansvarig för denna plats. Forskning visar att skräp föder skräp. Att redan skräpiga områden med mycket klotter och affischer etc ökar nedskräpningen och vandaliseringen ytterligare. Skötsel och underhåll är ett kontinuerligt pågående arbete och kräver en tydlig struktur. Det handlar mycket om val av material och placering av exempelvis papperskorgar, dess kapacitet osv. Det kan även handla om olika typer av samarbetsformer för att nå en robust helhetslösning.

Belysning

Belysning fyller en mängd funktioner och ska anpassas efter ändamålet. Belysning visar vägen eller lyser upp platser vi vistas på. Belysning kan även vara ett tillskott i stadsrummet för att skapa vackra effekter, exempelvis upplysta fasader och vegetation. Belysningsstyrkan är viktig beroende på tidpunkt och plats. Alla platser ska inte överbelysas och en del platser kan styras av rörelsesensorer. Det viktiga är att platsen/vägen upplevs vara tillräckligt belyst för att inte påverka upplevelsen av trygghet negativt. Kritiska platser är gång- och cykeltunnlar. Här är inte bara sikten och den övergripande utformningen avgörande för trygghetskänslan. Belysningens styrka, både inne och utanför tunneln, är viktig så bländning förhindras.

Vegetation

Vegetation är viktiga inslag i vår vistelsemiljö. Vegetation bidrar till att skapa rumslighet och knyta samman områden. Vegetationen är även ett viktigt inslag i en miljöns biotoper samt för djur och insekter. Att ta bort vegetation ska undvikas om andra alternativ finns. Man kan dock påverka den rumsliga upplevelsen mycket genom att beskära och gallra på ett medvetet sätt. Det är viktigt att hålla efter vegetationen så att den inte påverkar belysningsarmaturer, förhindrar en god belysning och sikten försämras.

MEDBORGARDIALOG - OLIKA METODER

Ett starkt samhällsengagemang hos kommuninvånarna är eftersträfvansvärt. Att arbeta med olika former av medborgardialog och öppna upp för ett inflytande från kommuninvånarna skapar engagemang och förtroende och är en viktig del i samhällsutvecklingen, inte minst vad gäller att öka upplevelsen av trygghet.

Det finns många olika strategier för att jobba med trygghetsfrågan tillsammans med medborgarna. Nedan presenteras exempel på metoder som fångar upp medborgarnas synpunkter. De metoder som beskrivs nedan kan göras olika omfattande. Önskvärt är att metoderna kombineras och på så sätt att de involverar ett större antal medborgare eller medborgargrupper.

Nätbaserat forum

Under en begränsad tid ges alla möjlighet att på kommunens hemsida peka ut platser som upplevs otrygga. Förutom att markera platsen på en karta kan upplevelsen beskrivas samt förslag ges på önskvärd åtgärd. Resultatet sammanställs och blir underlag till en fortsatt åtgärdsdiskussion. Kommunen ansvarar för att ha en dator tillgänglig för allmänheten för de som inte har tillgång till Internet.

Fördelen är att alla som vill kan medverka och kunskapsbasen blir mycket bred. Problembilden har alltså en bred förankring bland medborgarna och möjligheterna att sätta in åtgärder på rätt ställen ökar markant.

Nackdelen är att en direkt dialog inte kan föras. Kunskapen kring bristen blir därmed inte lika djup. Dock kan en vidare uppföljning via hemsidan ske om så behövs.

Trygghetsvandring

Trygghetsvandringar är en metod för att få boende och verksamma i ett område, att tillsammans med en kunnig arrangör med vana av stadsplanering och trygghetsarbete, vandra genom ett bestämt område och samtala om hur området kan upplevas tryggare. Syftet är ett ömsesidigt utbyte av tankar och synpunkter och en chans att sprida information och diskutera konstruktiva idéer. Dialogen mellan medborgare och förvaltare är minst lika central som de fysiska förändringarna som kan bli det konkreta resultatet av vandringen.

Vandringarna genomförs vanligtvis efter skymning och pågår ca två timmar. Efter vandringen sammanställs synpunkterna och behandlas därefter vidare av ansvarig tjänsteman.

Fördelen med denna metod är dialogen och att olika gruppers erfarenheter tas tillvara. Förståelsen för åtgärdsbehovet blir tydligt eftersom man är ute på plats.

Nackdelen är att en begränsad grupp kommer till tals och att det är svårt att hitta en grupp som kan anses representera hela befolkningen. Vidare finns en risk att ett grupptryck uppstår och att gruppmedlemmarna blir styrda eller känner sig "tvingade" att hitta brister. Risk finns för att åtgärder sätts in på fel ställe.

Referensgrupp

En referensgrupp, ca 10-15 personer, bestående av tjänstemän, boende, polisen, representanter från exempelvis skola och pensionärsorganisationer diskuterar otrygga platser i gångnätet. Diskussionen förs utifrån ett kartmaterial.

Fördelen med denna metod är dialogen och att olika gruppers erfarenheter tas tillvara.

Nackdelen är att det finns risk för att de som medverkar vid mötena är fokuserade på den egna närmiljön, snarare än allmänhetens behov, samt att ett grupptryck kan uppstå. Vidare är det bara en begränsad grupp som kommer till tals och det är svårt att hitta en grupp som kan anses representera hela befolkningen. Risk finns för att åtgärder sätts in på "fel" ställe. En stor nackdel är att alla gruppmedlemmar inte kan diskutera hela gångnätet, man har helt enkelt inte kunskap om hur det ser ut överallt. Till viss del kan detta hindras genom att man får ut en karta med gångnätet

i förväg, men det kan heller inte förväntas att man har haft möjlighet att sätta sig in i förhållandena överallt inför mötet.

“En dag på torget”

Under en dag ges medborgare och andra möjlighet att lämna sina synpunkter om platser som är i behov av trygghetshöjande åtgärder på kartmaterial som ställs ut på torget.

Fördelen med denna metod är dialogen och att olika gruppers erfarenheter tas tillvara.

Nackdelen är att det finns en risk för att man endast når en begränsad del av befolkningen och att deltagarna fokuserar på den egna närmiljön, snarare än allmänhetens behov. Risk finns för att åtgärder sätts in på “fel” ställe.

Trygghetsdialog med barn

För att specifikt involvera barn i kommunens trygghetsarbete och identifiera skolvägar samt vägar mellan skola och fritidsaktiviteter kan man på ett effektivt sätt arbeta med medborgardialog.

Efter kontakt med skolan, där beslut fattas vilka klasser, åldersgrupper och antal elever som ska delta, görs ett besök på skolan. Till mötet tas kartmaterial

fram som med säkerhet täcker barnens skolväg för de som går eller cyklar till skolan. Barnen får tydliga instruktioner om att markera sin skolväg på kartan samt väg till eventuell fritidsaktivitet från skolan. Barnen får också i uppgift att markera bristfälliga miljöer som är i behov av trygghetshöjande åtgärder. Frågor som ställs kan vara:

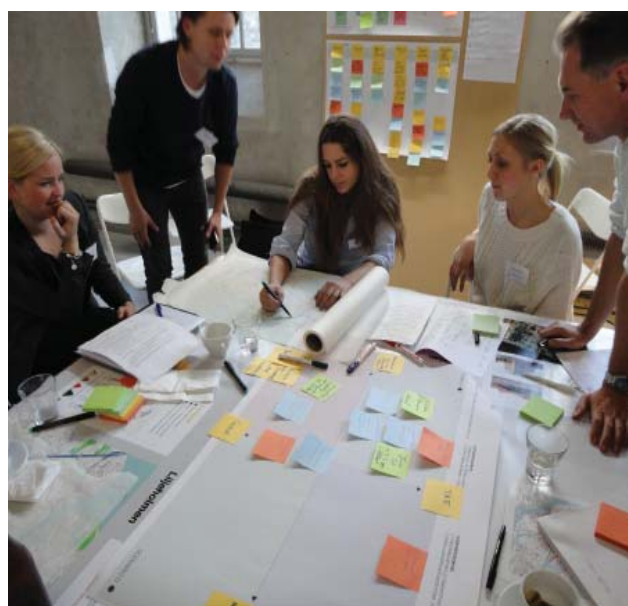
- Vilka platser är i behov av åtgärder? Markera på kartan.
- Vad är det som upplevs som problem? Barnen kan rita, skriva eller fotografera platserna för att tydliggöra sitt svar.
- Har ni idéer om vad man skulle kunna göra för att platsen ska bli bättre? Även här kan barnen skriva, rita eller ta fram förslag i form av bilder från platser som är bra och välfungerande.

Fördelen med denna metod är dialogen och att barns upplevelser tas tillvara.

Nackdelen är att resultatet ger en bild av de medverkande barnen, helt fokuserat på den egna närmiljön, snarare än på allmänhetens behov. Risk finns för att åtgärder sätts in på “fel” ställe då deltagarna inte kan bidra med en helhetssyn som bygger på en jämförelse av de kritiska platserna. Risk finns även för gruppträck.

Exempel från en workshop i medborgardialogprocess.

5. NULÄGE

HUR ARBETAR MAN IDAG MED TRYGGHETSFRÅGAN?

Kommunen arbetar generellt för en ökad dialog och samverkan kring trygghetsfrågor som är direkt relaterade till den offentliga miljön. Det är dels samarbete mellan förvaltningar men även mellan kommun, polis, näringsidkare och medborgare. En del i detta arbete är trygghetsmätningar som regelbundet genomförs av kommunen i samarbete med polisen, se rubrik "Trygghetsmätning".

Ökad samverkan kring trafikfrågor

Kommunen arbetar för en ökad dialog och samverkan kring trafikfrågor med syfte att skapa en plattform för såväl förändringsarbete som bevarande av nuvarande kvaliteter. Kommunen är inte huvudman för kollektivtrafiken eller väghållare på det statliga järnvägs- eller vägnätet. Det innebär att det finns begränsade möjligheter till att påverka beslut som är direkt knutna till kommunens trafikutveckling.

Målet är att genom samverkan med andra parter skapa en grund för kommunikation. På så sätt skapas möjlighet till att föra fram synpunkter, bevaka händelseutvecklingen i regionen samt få en ökad möjlighet till påverkan kring frågor som har en direkt koppling till Höörs kommun.

Samverkansavtal mellan polisen och kommunen

Det finns ett samverkansavtal med syfte att stärka den lokala polisens och kommunens arbete. För att öka tryggheten är det angeläget att utveckla och effektivisera ett lokalt brottsförebyggande arbete. Det är av stor vikt att detta sker på lokal nivå, att det anpassas efter de lokala förutsättningarna och att samtliga berörda parter involveras. Berörda parter utöver kommunen och polisen är näringslivet, föreningslivet, andra ideella organisationer och medborgarna. Organisationen utför löpande analyser och kartläggningsarbete och har regelbundna möten, ca tre gånger per år.

Trygghetsgrupp

Inom organisationen har en "trygghetsgrupp" bildats. Trygghetsgruppen har mandat att arbeta som brottsförebyggande råd. Gruppen består av Kommunstyrelsens ordförande, tillika ordförande i gruppen, representanter från Barn- och utbildningsnämnden, Socialnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Miljö- och byggnadsnämnden samt Tekniska nämnden. Därutöver representeras gruppen med kommundirektören, representanter från räddningstjänsten, Barn- och utbildningschefen, kanslichefen, polisen samt berörda vaktbolag.

Följande områden för samverkan har pekats ut:

- Droger
- Inbrott i bostad, företag, bil
- Trafik - buskörning med bil och moped
- Våld och hot - offentligt och i nära relation
- Skadegörelse och klotter i samhället
- Öka tryggheten - både upplevd och verklig
- Främlingsfientlighet

Underlag för samverkan:

- Brotsstatistik
- Trygghetsmätningar
- Fokusgrupper bland medborgare
- Tillfälliga grupper kring specifika frågor
- Externa - allmänhet, media
- Interna - i respektive verksamhet
- Information till tonårsföräldrar enligt Örebromodellen

Trygghetsmätning

Tillsammans med polisen genomförs regelbundet trygghetsmätningar i kommunen. Enligt den senaste genomförda mätningen 2011 framgår att den totala tryggheten i Höörs kommun har ökat från en redan hög nivå.

Det är ganska få som råkar ut för våld eller på annat sätt ofredas. Trots det är det relativt många som upplever en så stark oro för att bli ofredade att de avstår från olika typer av aktiviteter. Trygghetsmätningen visar att medborgarna i kommunen överlag känner sig trygga och att den allmänna oron för att utsättas för brott har minskat.

Höör är en inflyttningskommun med ökad attraktionskraft vilket sannolikt har en positiv påverkan på den generella problembilden. Även upprustning av befintliga miljöer och områden för nybyggnation kan ha en positiv påverkan på hur den offentliga miljön upplevs och därmed också upplevelsen av trygghet.

SCB:s undersökning av trygghet i Skåne, 2003-2008, visar att var femte skåning någon gång under senaste året avstått från att ge sig ut på kvällen av oro för att bli överfallen, rånad eller på annat sätt ofredad. Andelen som känner sådan oro har legat kvar på ungefär samma nivå de senaste tio åren. Skåne ligger klart över genomsnittet för Sverige, men också över de andra storstadslänen. Utanför storstadsområdena är otryggheten lägre. Det finns en tydligt tendens till ökad otrygghet och skillnaderna mellan de olika regionerna minskar.

Det finns stora skillnader mellan män och kvinnor. Var tredje kvinna i Skåne är så orolig för att bli överfallen eller ofredad att hon avstått från att gå ut på kvällen. Motsvarande för männen är färre, ca en på tio. Det är också mycket tydligt att äldre personer är mer oroliga än yngre. Personer födda i utlandet upplever generellt större otrygghet än genomsnittsbefolkningen.

6. FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

Ett samhälle är i en ständig förändring vilket ställer stora krav på kommunen att ligga steget före, för att kunna planera för ett tryggt och säkert samhälle. Ett tryggt och säkert samhälle är ett hållbart samhälle där en robusthet utvecklats som klarar att stå emot och lösa olika typer av kriser.

I ett trygghetsarbete är utgångspunkten bilden över samhällets uppbyggnad samt hur den ursprungliga strukturen sett ut. Det är också ett tydliggörande av utvecklingens "årsringar" och vad som har medfört förändringar i stadsstrukturen. Vidare handlar det om att identifiera: var bor man och var jobbar man, hur rör man sig mellan olika områden (till centrum, till stationen), vem kommer hit och varför, vilka målpunkter finns som lockar och hur är dessa placerade i samhället. Utifrån detta kan styrkor och brister identifieras och åtgärder tas fram.

I detta kapitel beskrivs de åtgärder som föreslås genomföras. Förslag till åtgärder är av en mer övergripande karaktär och har tagits fram utifrån de identifierade förbättringsmöjligheter som har presenterats tidigare i rapporten.

Beteckningen efter varje åtgärd, exempelvis TP1, är ett ID-nummer för respektive åtgärd. Numret återkommer i avsnittet "Åtgärdssammanställning".

TRYGGHETSSTRATEGI (TP1)

Inom den kommunala organisationen och ibland även i samverkan med externa parter såsom polisen och Trafikverket, sker idag ett kontinuerligt arbete med trygghetsfrågor. Arbetet sker på olika nivåer, i olika grupper och mer eller mindre strukturerat. Bland annat sker arbetet i den så kallade trygghetsgruppen vilket föreslås fortsätta.

För att utveckla det arbete som görs och göra det så effektivt som möjligt, behöver en strategi tas fram för hur arbetet ska bedrivas i just Höörs kommun. Framtagandet blir en organisatorisk översyn som behöver göras med jämna mellanrum för att vara aktuell. I strategin tydliggörs: vem som äger frågan, vem som bevakar att arbetet efterföljs samt att uppföljning görs för ett ständigt förbättrande vilket är en viktig framgångsfaktor i det övergripande trygghetsarbetet.

POLICY OCH RIKTLINJER (TP2)

I Trygghetsprogrammet beskrivs generella råd avseende t.ex. hur vegetation ska hanteras och hur fasader bör utformas för att skapa trygga miljöer. Dessa generella råd behöver framöver göras Höör-specifika för att fungera i Höörs kommun.

Utifrån de generella råd som ges i Trygghetsprogrammet, tillsammans med de riktlinjer som anges i övriga planer/program som kommunen har och eventuella riktlinjer som finns "inofficiellt", bör kommunen ta ställning till vilka riktlinjer som ska gälla i just Höörs kommun för att skapa trygga miljöer. Riktlinjerna kommer att ge en bra överblick över arbetet med trygghet, för både tjänstemän och kommuninvånare. Dessutom skapas underlag för beräkning av kostnader vilket är till stor hjälp i det övergripande budgetarbetet.

CHECKLISTOR (TP3)

Olika checklistor, både för planering och genomförande av trygghetsåtgärder, kan vara till god hjälp och bidrar till att rutiner skapas. Checklistorna föreslås tas fram med utgångspunkt för de generella råd och riktlinjer som finns i trygghetsprogrammet.

BELYSNINGSPROGRAM OCH PROGRAM FÖR SKÖTSEL OCH UNDERHÅLL (TP4)

För att utgöra stöd för de dagliga besluten avseende olika planerings- och utförningsuppdrag, föreslås inledningsvis att ett belysningsprogram och ett program för skötsel och underhåll tas fram.

MEDBORGARDIALOG (TP5)

Kommunen bör arbeta med olika former av medborgardialog med avseende på trygghetsfrågor. I Trygghetsprogrammet föreslås olika tänkbara metoder för hur denna dialog kan föras. Kommunen bör välja ut en eller en kombination av flera metoder och genomföra medborgardialoger med avseende på trygghetsfrågor. Ett förslag är att kommunen använder sig av metoden att identifiera otrygga platser via hemsidan i kombination med en "happening" dit medborgarna bjuds in att diskutera och fördjupa dialogen. Detta

tillvägagångssätt innebär att det blir enkelt och bekvämt för alla grupper i samhället att medverka och göra sin röst hörd. Förankringen blir bred, möjligheten till dialog skapas och sannolikheten blir hög att de platser som kommuninvånarna verkligen upplever som otrygga identifieras. I förlängningen kan kommunen känna sig säker på att de investeringar som görs är de som medför störst nytta.

UTVÄRDERING OCH UPPFÖLJNING (TP6)

För att säkra att utvecklingen går åt rätt håll behöver kommunen genomföra uppföljning av formulerade mål. Hur detta görs beskrivs sist i denna rapport. Ett sätt att följa upp trygghetsarbetet är att regelbundet fortsätta göra de trygghetsmätningar man gör idag. Det finns andra metoder kommunen kan använda sig av för att följa upp trygghetsarbetet. Metoder för uppföljning och utvärdering bör ständigt utvecklas för att säkerställa att man får en så bra bild av trygghetsläget som möjligt.

SAMARBETE OCH SAMRÅD (TP7)

En tät dialog med ett flertal aktörer, t.ex. polisen, Trafikverket, Räddningstjänsten och Skånetrafiken, är en förutsättning för att de åtgärder som föreslås i denna plan ska realiseras. Den dialog och det samarbete som idag finns måste fortsätta och utvecklas.

ÅTGÄRDSSAMMANSTÄLLNING

Förslag till åtgärder har tagits fram utifrån identifierade brister eller förbättringsmöjligheter som har presenterats tidigare i rapporten. I tabellen nedan redovisas en översikt över samtliga åtgärder som föreslås.

Numret på respektive åtgärd anges som TP (Trygghetsprogram) med efterföljande siffra.

I tabellen anges också en bedömning av arbetsinsats som krävs för att genomföra åtgärderna – liten, mellan eller stor samt vem som ansvarar för genomförandet.

Flera av de åtgärder som föreslås kan utvecklas i redan etablerade forum och samarbetsgrupper. Framtagande av strategi, policy och checklistor är uppdrag som kan betraktas som ordinarie arbetsuppgifter inom kommunen och ska utföras kontinuerligt som en del i kommunens planeringsarbetet. Av den anledningen har arbetsinsatsen bedömts till *liten*.

Åtgärderna är övergripande och har inte någon tydlig tidplan. Förslagsvis genomförs de föreslagna åtgärder parallellt.

Målet på lång sikt är att göra så mycket som möjligt för att förbättra tryggheten i Höörs kommun. Det finns dock begränsningar som medför att en prioritering måste göras.

Prioriteringen har gjorts utifrån vad som bedömts ha störst effekt i förhållande till arbetsinsats.

Inom respektive prioriteringsgrupp (1-2) finns ingen inbördes rangordning.

Flera av de åtgärder som föreslås är löpande.

Nr	Plats el. omfattning av arbetet	Kostnad el. arbetsinsats (liten/mellan/stor)	Ansvarig	Kommentar
Prioritet 1				
TP 1	Trygghetsstrategi	Liten	Kommunstyrelsen	Utvecklas i redan etablerade forum och samarbetsgrupper.
TP 5	Medborgardialog	Liten - stor	Kommunstyrelsen	Innefattar flera tänkbara tillvägagångssätt som kan göras i olika omfattning.
TP 6	Utvärdering och uppföljning	Liten	Kommunstyrelsen	Löpande
TP 7	Samarbete och samråd	Liten	Kommunstyrelsen	Löpande
Prioritet 2				
TP 2	Policy och riktlinjer	Liten	Kommunstyrelsen	Kommunövergripande dokument
TP 3	Checklistor	Liten	Kommunstyrelsen	Utvecklas i redan etablerade forum och samarbetsgrupper.
TP 4	Belysningsprogram och program för skötsel och underhåll	Mellan	Tekniska nämnden	Kommunövergripande dokument

Tabell 1. Åtgärdssammanställning.

7. UPPFÖLJNING

Det finns många skäl till varför det är viktigt att följa upp arbetet med trygghet. Uppföljning behövs för att följa utvecklingen och för att säkerställa att rätt satsningar görs. Att särskilt lyfta dessa frågor är dessutom en viktig del i förankringsarbetet. En regelbunden, systematisk genomgång av arbetet kan också innebära att mer resurser avsätts.

För att uppföljningen ska bli så värdefull som möjligt är det viktigt att formulera konkreta och mätbara mål för respektive plan/program, vilket är ett arbete kommunen behöver arbeta vidare med.